Haweenka Qaxootiga ah

Xoojinta Dhijitaalka iyo Mashruuc Ku xidhida.

Kullanka 5 -- Haweenka, carruurta iyo xuquuqda ilaalinta

Home Office

The power of kindness

Soo dhowow!

MAANTA WAXAANU:

- Ka hadasl macnaha ‘badbaadada gaarka ah’
- Ka hadala mamcnaha ‘badbaadada bulshadda’
- Bixi macluumaadka ku saabsan xuquuqda lagu ilaaliyo iyo sida looga warbixiyo dembiga.
- Ka hadal xuquuqaha ilmaha

Sharciyada dhulka

- Meel qarsoodi ah
- Meel badbaado ah
- Telefoonada aamusan
- Noqo qof ixtiraam badan
- Aan niyada wax ka qiimayn
- Hadal mar wakhtigiiba
- Zoom codku haka xidhnaado haddii aan la hadlayn
- **Waydiiso haddii aad shay u baahan tahay in lagu celiyo!**

- Waa sax inaan la ogaan

Maxaa loola jeedaa badbaadada gaarka ah?

“Kartida **iqofka** ay ku sameeyaan noloshooda maalin lahaha ee ka xorta aha hanjabaad ama baqdin ama waxyeelo cilmi nafsi, dareen ama jidheed ee kuwa kale loo gaysto”

The power of kindness

Waa maxay Rabshada Sinjiga Ku salaysan (GBV)?

- Miyaa Rabshada ama xad gudbahu isku mid yihiin?
- Waa maxay xidhiidhka u dhexeeya xad gudubka iyo awooda?
- Miyay samatabaxayaasha iyo dhibanahu isku md yihiin?
- Waa kuwee xad gudbayaasha? Waa kuwee dhibanayaasha/ samata baxayaasha?
- Waa maxay sababaha iyo wax ku biirinta sababaha GBV?

The power of kindness

Ma aqbashay ama ma khilaaftay?

Dhammaan dadka si siman ayaa dhici karta inay dhibane noqdaan**Xad gudbaha**?

Kufsiga gudaha guurka maaha mid khatar ah sida kufsiga qof aan la aqoon.

Xad gudbayaasha waxay ku koraan guryo rabshad badan

Khamrada iyo maandooriyaha waxay ka dhigaan dadka mid aad u dagaalansan

The power of kindness

Dhaqamadee ayaa wax ku biirin kara falka dembiyeed?

Waa maxay xad gudubka Gurigu?

- shilka ama nooca shilalka maamulida, khasabka,hanjabaada, xaqiraada iyo dhaqanka rabshada leh, ay ku jiraan rabshada galmada, badanka xaaladaha ee lamaanaha ama lamaanahii hore, laaliin sidoo kale xubinta qoyska ama daryeelkaha.
- Waa mid aad loo yaqaano. Xaaladaha badankooda waxaa la kulma haweenka oo waxaa ku xad gudba raga.

Xad gudubka guriga waxaa ka mid ah, laakiin kuma xadidna, mida soo socota:

- Maamulka khasabka ah (nooca baqdin gelinta, yasida, go’doominta iyo xakamaynta isticmaalka ama khatarta jidka ama rabshada galmada)
- Xad gudubka nafsiyeed iyo/ama dareeneed
- Xad gudubka jidheed ama galmo
- Xad gudubka maaliyadeed ama dhaqaale
- Dhibaataynta ama dabagalka
- Xad gudubka onlaynka ahama dhijitaalka ah

The power of kindness

Waa maxay xad gudubka dhaqaalaha?

Ku xad gudubka maaliyada ee xubinta qoyska, saaxiibka, lamaanaha, ama daryeelahu waxay u eekaan kartaa sidan:

- qof lacag soo saarayo ama amaah qaadanaya magacaaga isagoon aqoon u lahayn ama oggolaansho.
- qof ayaa kaa dhigaya inaad ku wareejiso maamulka kootadaada.
- qofka baa kala baxaaya lacagtaadii haw gabka iyo jeegaga kale oggolaansho la'aan.
- waxay ku dareen magacooda kootadaada
- waxay ku waydiiyeen inaad beddesho dardaarankaaga
- qof ayaa kuu soo jeediyay inaad wax u iibiso ama biilashada ka bixiso,m laakiin maad arag tan oo dhacaysa
- waxaa lagaa joojiyay araga saaxiibada kale iyo qoyska

Ku xad gudubka maaliyada ee lamaanaha waxay u eekaan kartaa sida:

- waxay kaa joojiyaan shaqada ama shaqo tegida
- waxay kaa joojiyaan tegida kulliyada ama jaamaca
- in lagu waydiiyo shay kasta oo aad kharash garayso.
- In dheerad ah ma haysid si aad gaadho adeegyada maaliyada kootooyinka adeeg bixiyaha.
- Lamaanahaagu waxa uu kaa joojiyay kharash garaynta sheyada lama huraanka ah
- Waxay qaateen kaadhka kiridhitka ah iyo/ama amaahda magacaaga.
- waxay ku kharash gareeyeen miisaaniyada qoyskaaha waxyaabaha iyagoon kuu sheegin
- lamaanahaaga waxa uu ku qoray dhammaan biilasyaasha magacaaga.

The power of kindness

Badbaadada Bulshadda – Dhaqanka ku lidka ah bulshadda

Dhaqanka bulshadda ku lidka ah:

- dalaakka ah, baqdin gelinta ama falka burburina waxyeeleeya ama burburiya tayada nolosha qofka kale.
- Waxaad u malaynaysaa in shilka uu yahay mid yar ama mid aan muhiim ahayn si loo bilaabo, laakiin dhaqanka bulshadda ku lidka ah waxay socon kartaa wakhti dheer. Dhaqanka bulshadda ku lidka ah dhammaan waxaa loo soocaa sisa dembiga laakiin wax badan ayaa ah, ama noqon kara dembi.

Waxaad uga warbixin kartaa:

- mulkiilahaaga, kaas oo waajib ay ku tahay si loo hubiyo in kiraystayaasha uma dhaqmaan qaab jebiya heshiiska kiradooda.
- waaxda saxda ah ee gollahaaga degmadda, tusaale guriyaynta, caafimaadka deegaanka ama kooxda dhaqanka ku lidka ah bulshadda.
- booliska, haddii aad u malaynayso dembii in la galay.

Haddii aad la kullanto dhaqanka bulshadda ku lidka ah, waxaad caawin kartaa bixinta caddaynta ka hor tallaabada inta aan la qaadin, tusaale, qoraalka xusuusta ah ee waxyaabaha dhaca. Waxaa lagu waydiin karaa inaad haysaro qalabka duubitaanka cdka gudaha dhismahaaha wixii ah buuqa codka. Waxaad wici kartaa p booliska101 ama xataa 999 haddii ay gurmad tahay.

The power of kindness

Takoorka – waa maxay?

Ula dhaqanka qofka ama kooxda gaarka ah ee dadka ah si ka duwan, gaar ahaan qaab ka xun qaabka aad ula dhaqanto dadka kale, sababtoo ah midabka maqaarkaabam sinjiga, qalmada, iwm.

- da’da
- sinji beddelka
- la qabo ama ku jira lamaanaha madaniga ah
- uurleh ama ku jira fasaxa hooyadnimada
- Nafoonimo
- isirka ay ku jiraan midabka, dhalashada, qoomiyada ama asalka qaranka
- diinta ama caqiida
- sinjiga
- qaabka galmada

The power of kindness

Xeerka Sinaanra 2010

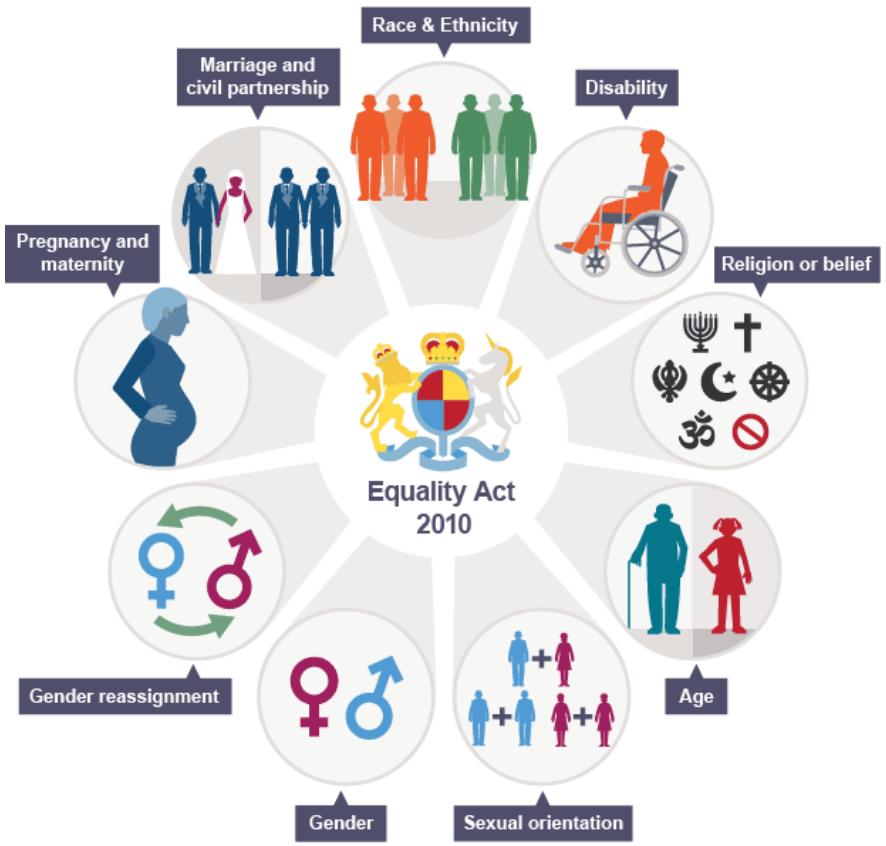

- Xeerka sinanta 2010 sharci ahaan waxa uu ka ilaaliyaa dadka takoorka gudaha goobta shaqada iyo bulshadda ballaadhan.
- Waxay ku beddeshay sharciyda ku lidka ah takoorka Xeerka keliya, iyaddoo fududaynasa sharciga si loo fahmo oo xoogaynaysa qaybo xaaladaha ah. Waxay u dhigan tahay qaabab kala duwan kaas oo aan sharci aayn in qof loola dhaqmo.
- takoorka, <u>noocyada takoorka</u> sharciga hoostiisa <u>iyotallaabada aad qaadi kartohaddii</u> aad dareento in si aan xaq ahayn laguu takooray.

The power of kindness

Badbaadada Bulshadda – Dembiga Nacaybka

Waa maxay Dembiga Nacaybka?

shilka ama dembiga ku lidka qof ku salaysan qaybta aqoonsigooda.

Waxaa jira shan qaybood oo ‘aqoonsiga ah’ marka qofka yoolka la saarayo sababtoo ah cadaawada ama eexda ku lidka ah

- naafanimadooda
- isirka ama qoomiyada
- diinta ama caqiidada (taas oo ay ku jiraan caqiido wax aan ahayn)
- qaabka galmada
- aqoonsiga sinjiga

Dembiga Nacaybka ama Nacaybka Shilka?

The power of kindness

Uga warbixinta dembi booliska

Report a crime or incident

Is it an emergency?

Does it feel like the situation could get heated or violent very soon? Is someone in immediate danger? If so, please **call 999** now.

- Soo wac 999 haddii aa dka warbixiso dembiga socda ama haddii qof uu khatar degdeg ah ku jira.
- Haddii dembigu aanay gurmad ahayn, soo wac 101 ama la xidhiidh dooliskaaga maxaliga ah.
- Waxaad sidoo kale wici kartaa 101 si aadu siiso macluumaadka booliska si ay u sameeyaan waraysi.

The power of kindness

Mmaxaa dhacaya marka qof uga warbixiyo dembiyada booliska?

Ku xad gudubka ilmaha

Afarta nooca ee xad gudubka:

- Xad gudubka jidhka ah
- Ku xadgudubka ilmaha ee galmo
- Dayaca
- Xad gudubka dareenka

The power of kindness

Adeegyada Bulshadda

Miyaad og tahay waxa carruurta ama adeegyada bulshadu qabtaan?

Miyaad garanaysaa faraqa u dhexeeya dadka waa wayn iyo adeegyada carruurta ee bulshadda?

Miyaad ogtahay faraqa u dhexeeya “ilmaha baahan” iyo “ilaalinta ilmaha”?

Ma u malaynaysaa adeegyada bulshadda carrruurta inay leeyihiin awooda in si fudud looga qaadayo carruurta daryeelka waalidkooda?

The power of kindness

Adeegyada Bulshadda

Adeegyada bulshadda waxay leeyihiin waajin sharci ah oo lahu ilaaliyo oo sare loogu qaado daryeelka carururta iyo dadka waa wayn ee khatarta ku jira

Adeegyada Bulshadda dadka waa wayn

1. Daryeelka iyo baahiyaha taageerada natiijada xaalada jidhka ama maskaxda ah. (tusaale, cudurka ilowga, isticmaalka maandooriyaha, ku tiirsan kuwa kale iyaddoo ay sababtay da'da ama jirada iwm.)
2. Waxa uu khatar ugu jiraa xad gudub ama waxyeelo
3. Waxaa jira saamayn wayn oo ah fayoq abkooda ama badbaadada

Adeegyada Bulshadda Carruurta

1. Ilma kasta oo khatar ugu jira xad gudubka ama waxyeelo.
2. Carruurta waxaa lagu taageeri karaa dhexda:

- Caawimada Hore
- Ilmaha baahan
- Ilaalinta Carruurta

The power of kindness

Waa maxay doorka Adeegyada Bulshadda Carruurta

- Waajibka sharciga ah waa in la ilaaliyo oo sare loo qaado daryeelka carruurta.
- Waxay bixin karaan heer adeegyada daryeelka carruurta oo ballaadhan iyo qoysaskooda, la socda “baahiyaha Qiimaynta”.
- Waxa uu iskaashi kula shaqayn doonaa xirfad yaqaanada, hay’adaha deeqda iyo ururada si loo xaqiijiyo qoysasku inay helaan caawimada ay u baahan yihiin.

- **Sidee qoysasku ugu lug yeesheen adeegyada bulshadda carruurta?**
- Qoysku si toos ah waxya u waydiistaan adeegyada bulshadda carruurta caawimo
- Gudbinta iyo xirfad yaqaanada (booliska, macalimiinta, ama xubinta dad waynaha). Gudbinta waa la samayn doonaa sababtoo ah waxa ajirta ilaalinta ama walaacyada daryeelka ee ku saabsan ilmaha(carruruta).

The power of kindness

Waajibka adeegyada carruurta waa inau dhowraan oo ilaaliyaan

Ilmaha Baahan

Qaybta 17 ee Xeerka Carruurta 1989

- Isaga/iyada ma dhici karto inuu lahaado heerka macquulka ah ee caafimaadka ama horumarka, ama
- Caafimaadkiisa/keeda ama horumarka waxaa dhici karta inay dhib ka soo gaadho, ama
- Isaga i yada waa naafo

Ilaalinta Carruurta

Qaybta 47 ee Xeerka Carruurta 1989

Waxaa jirta sabab macquul ah oo looga shakiyo ilmaha inay dhibaato ka soo gaadhayso, ama, ay dhici karto inay ka soo gaadho waxyeelo wayn

The power of kindness

Noocyada Sharciga

- Maxaad ka taqaanaa ee ku saabsan nidaamka sharciga ah ee Ingiriiska?
- Miyaad taqaanaa faraqa u dhaxeeya sharciga madaniga ah iyo ka dembiga?
- Bixi tusaalaha dembiga.
- Tusaale ka bixi nooca maxkamadda gudaha Ingiriiska

Noocyada Sharciga

SHARCIGA MADANIGA IYO QOYSKA

- Khilaafyada u dhexeeya shakhsiyaadka gaarka ah, ee u dhexeeya shakhsiyaadka iyo guddiyada waaxaha.
- Waydii qareenkaaga inuu diyaariyo dacwadaada oo uu kugu metelo adiga xaga maxkamadda
- Go'aanka maxkamadda dacwada madaniga ah waa mid laga masuul yahay ama aan laga masuul ahayn.
- Magdhowga heshiiska ama xukunta la xidhiidha maaliyada
- Maxkamadda Qoyska, Maxkamadda Shaqada iyo Maxkamadda Degmadda

Tusaalooyinka:

- Shilka jidka, dayaca caafimaad iyo sixo
- Jebinta Qandaraaska
- Daynka iyo Guriyaynta
- Shaqaalaha waxaa dhib ka soo gaadhaa takoorka

Maxkamadda Qoyska

- Furitaanka, baabiinta lamaananimada madaniga ah, arrimaha carururta, qaban qaabada daryeelka ilmaha iyo rabshada giriga.

Sharciga Falka dembiyeed

- Falka dembiga ah ee saameeyay bulshadda oo dhan
- Ku lug lahaanshaha Booliska & Adeega Dacwad oogida Boqortooyada (CPS)
- Go'aanka maxkamadda dacwada falka dembi waa dembi galay ama aan dembiile ahayn.
- Dembi ku xukumida iyo ciqaabkta waa qaabka xukunta xabsi, ganaax ama adeega bulshadda ee qofka dembiga lagu helay
- Maxkamadda ama Maxkamadda Boqortooyada

Tusaalooyinka:

- Jabsiga guriga, tuugada, dadbka ula kaca ah iyo waxyelada falka dembi
- Dilka, Weerarka, weerarka galmada iyo waxyeelaynta
- Dhibaataynta iyo dhaqanka xakamaynta ah
- Guurka khasabka ah, jarida Xubinta Taranka Dhediga, Ka ganacsiga Dadka
- Khiyaamo, lacagta khiyaamada lagu diro ama Ka ganacsiga maandooraya

The power of kindness

Erayada muhiimka ah

Xad gudubka - waa khalad u isticmaalka awooda. Waxaa ku jiri kara xad gudubka jidhka, dareenka, maaliyada iyo galmada.

Oggolaansha - waxay aqbalayaan shay doorasho ahaan. Looma qaadan karo inaan la beddelin oo waa laga noqon karaa.

Falka Dembi - falka dembi ee lagu ciqaabi karo si waafaqsan sharciga.

Dembiga Nacaybka– falka dembiyeed, la galay sababtoo ah dhibanaha sifooyinkiisa ilaashan

Ilaalinta – Tallaabada, ay ku jirto tallaabooyinka sharciga ah, ee ilaalisa xoriyada qofka iyo sinaanta..

Rabshada - waa falka awooda jidhka oo sababta ama loogu talo galay waxyeelo.. Waxyeelada ay keento rabshada waxay noqon karta alabbadaba jidhka iyo mid nafsi ah.

The power of kindness